

KSCB092

FAŠIZMUS
A JEHO ŠPECIFIKÁ V EURÓPE A
ÁZII

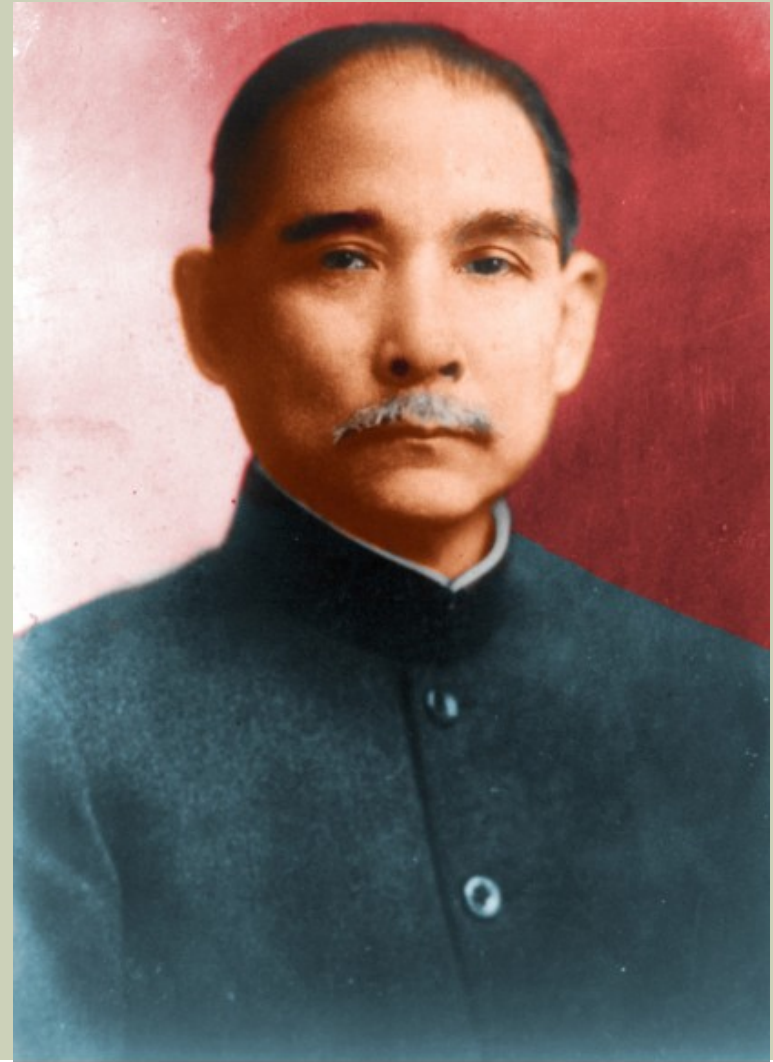

Jakub Drábik

Jaro 2022

KORENE ČÍNSKEHO FAŠIZMU

- Sunjatsen, (Sun Čung-šan; 1866 - 1925)
- Jeden zo zakladateľov Kuomintangu (Čínska národná strana)
- tri princípy (1924): princíp národa (národná nezávislosť Číny), princíp vlády ľudu (vytvorenie republiky) a princíp šťastia ľudu (odstránenie sociálnej nerovnosti)

SUNJATSEN

- Sunjatsen unikátna postava čínskych dejín - uznávajú ho ako v pevninskej Číne, tak na Taiwane
- Výrazný podiel na zvrhnutí dynastie Čching (po 268 rokoch vlády)
- Demokrat a republikán – napriek tomu korene čínskeho fašizmu v jeho pol. programe a filozofii
- -> cesta k zjednoteniu Číny vedie cez vojenské obsadenie krajiny, potom silný autokratický štát – a až potom prechod k demokracii.

SUNJATSEN

- integrácia všetkých Číňanov do jedného silného štátu, ktorého jednota bude postavená na biologickej a etnickej identite.
- Dokonca často hovoril o rase a používal pseudovedecké argumenty sociálneho darwinizmu
- Lojalita Číňanov voči štátu pritom mala byť absolútna. Čínu mala strana transformovať na jednu z najväčších mocností sveta. Na to ale potrebovala nájsť géniov schopných viesť = on a jeho najbližší (elitizmus podobný fašistickým hnutiam v Európe – oni sú „predvoj,“ „elita,“ ktorá jediná chápe ohrozenie a môže priniesť zmenu)

SUNJATSEN

- Obdivoval aj totalitné tendencie – pozdával sa mu napríklad spôsob, akým bolševici riadili spoločnosť v Sovietskom zväze.
- Nacionalizmus bol podľa Sunjatsena pre ďalšiu existenciu čínskeho národa absolútne nevyhnutný.
- Číňania totiž čelili obrovskému množstvu vnútorných i vonkajších problémov: politických, vojenských i hospodárskych, vnútornej dezintegrácii, prílišnému individualizmu a podobne. Podľa neho len nacionalizmus mohol zjednotiť štyristo miliónov Číňanov a „zachrániť národ.“

SUNJATSEN

- Nebezpečný individualizmus
- Číňan mal byť v prvom rade súčasťou väčšieho celku, národa. Mal vzniknúť „nový čínsky človek,“ ktorý mal byť ochotný sa obetovať v prospech verejného blaha, aj keby to znamenalo obetovať vlastný život.

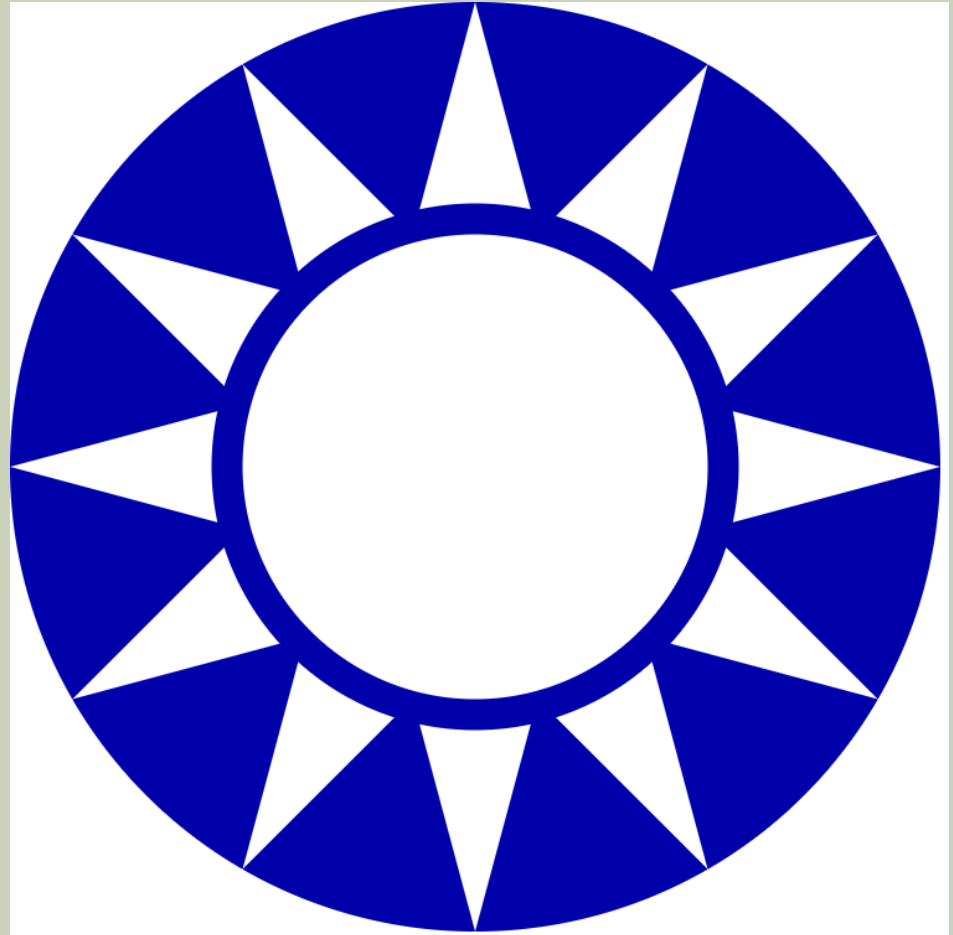

SUNJATSEN

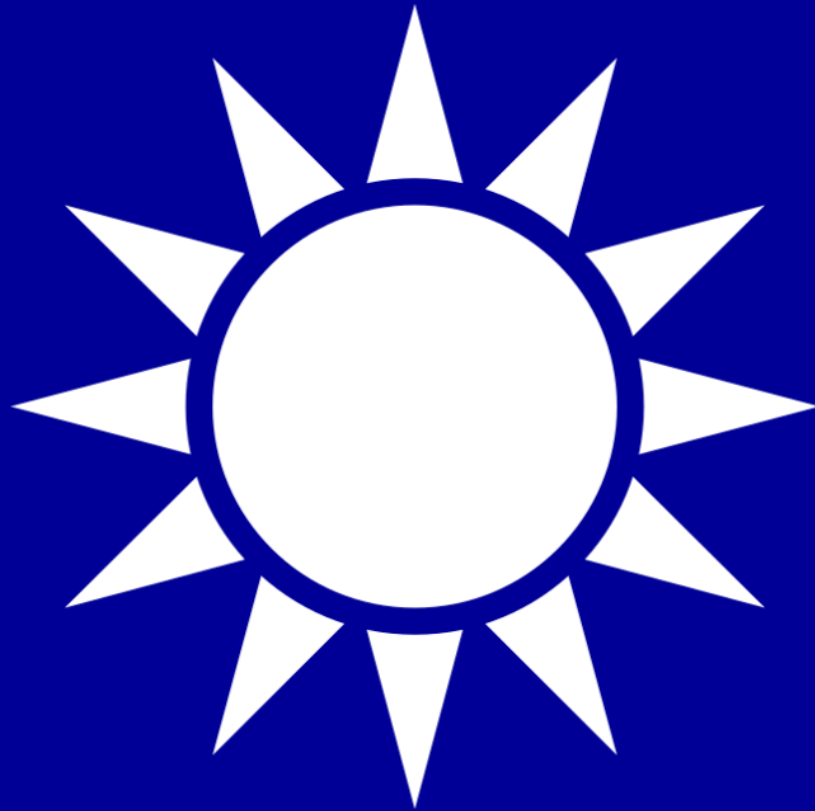
- Najprv sa mal vybudovať a etablovať silný autokratický štát – potom mal nasledovať prechod k demokracii.
- silný autokratický štát mal garantovať modernizáciu a industrializáciu, jeho základom mal byť mix vedy a tradičného čínskeho učenia – keď budú čínske masy vzdelané, potom mal prísť prechod k demokracii
- Sunjatsen demokrat a republikán, z jeho myšlienok ale korene čínskeho fašizmu

KUOMINTANG

- Sunjatsen zomrel 1925, Kuomintang sa dostal k moci 1927
- Spočiatku optimizmus, veľmi skoro ale sklamanie – korupcia, neefektívnosť
- Mladí členovia hnutia nespokojní

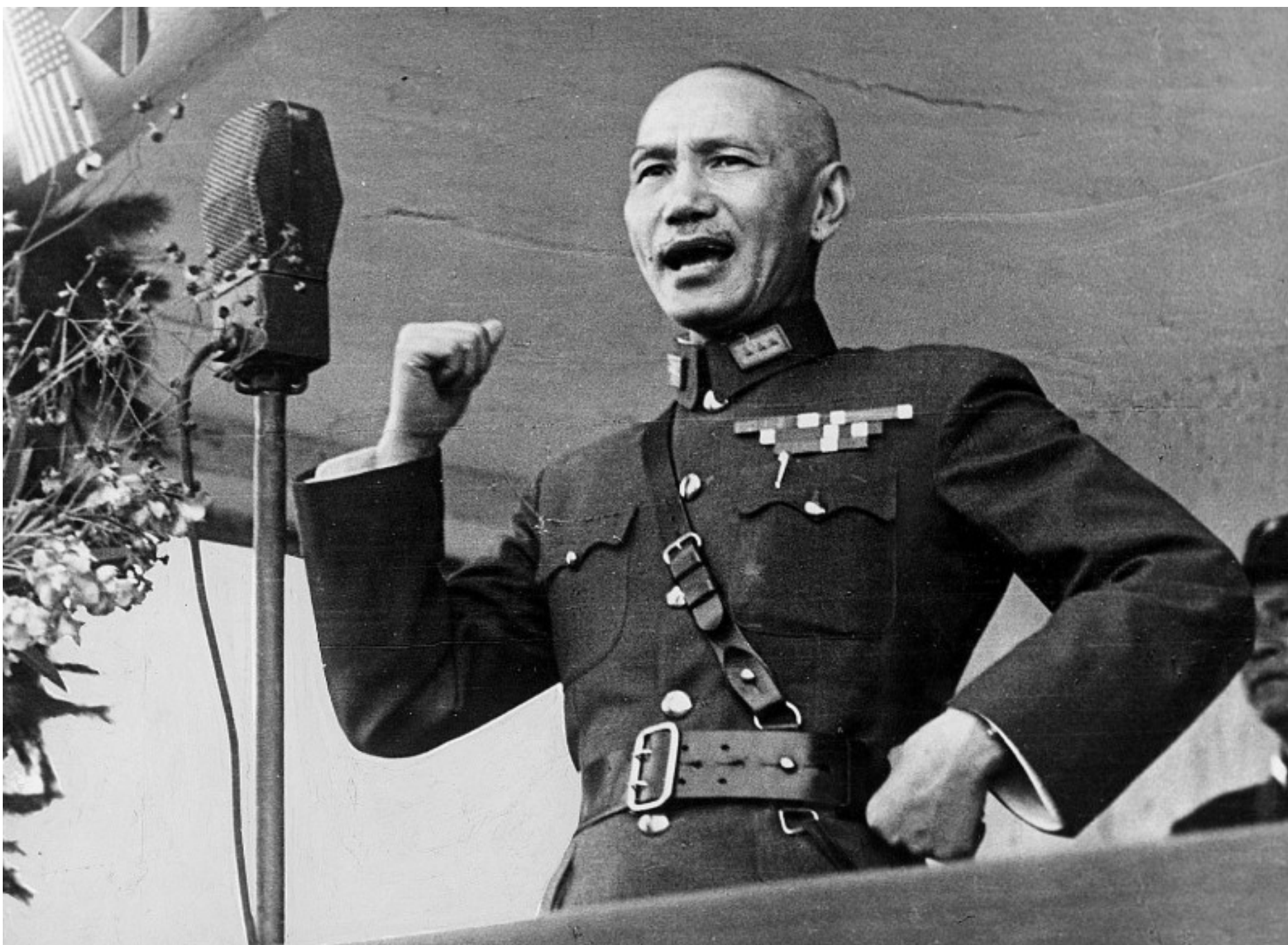

KUOMINTANG

KUOMINTANG

- Inšpirácia fašistické Taliansko, neskôr Nemecko.
- Najmä mladým členom sa páčil dôraz na národnú jednotu, silného vodcu a centralizovaný, militaristický štát.
- Čankajšek: fašizmus je „stimulantom pre upadajúcu, stagnujúcu spoločnosť. Môže fašizmus zachrániť Čínu? My odpovedáme: Áno! Fašizmus je to, čo Čína potrebuje. V súčasnom kritickom stave Číny je fašizmus nádherným liekom, ktorý presne vyhovuje Číne a jediným povzbudením, ktoré ju môže zachrániť.“

KUOMINTANG

- počas občianskej vojny Čankajšek pozval do Číny Nemeckých poradcov
- Max Bauer v roku 1928 – nie priamo nacista, ale sympatizoval
- nahradil ho Herman Kriebel

KUOMINTANG

- podplukovník Herman Kriebel presvedčený nacist – fanaticky
- Myšlienky nacizmu priniesol aj do Číny

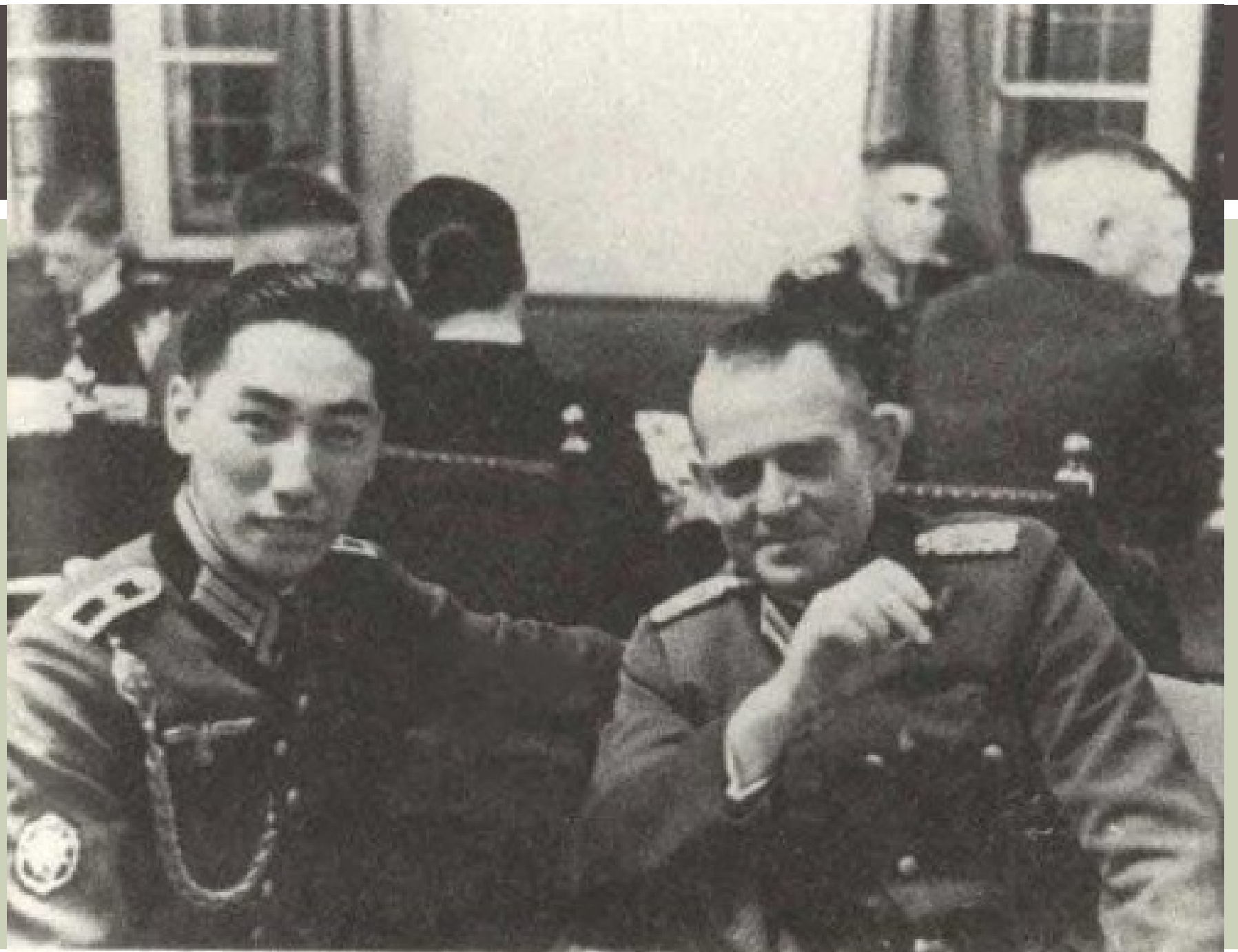

KUOMINTANG

- Mnohým dôstojníkom sa militaristický štýl pozdával
- Čankajšek poslal niekoľkých svojich dôstojníkov do Európy, najmä do Talianska a Nemecka, študovať fašizmus
- Aj jeho syn Ťiang Ťing-kuo --->

MUKDENSKÝ INCIDENT 1931

- 18. septembra (září) 1931: tzv. Mukdenský incident
- Japonská invázie do Mandžuska – po pár mesiacoch štát Mančukuo

MUKDENSKÝ INCIDENT 1931

MUKDENSKÝ INCIDENT 1931

MUKDENSKÝ INCIDENT 1931

- Po Mukdene, ako reakcia v Číne vznik „Spoločnosti pre praktizovanie Troch princípov ľudu.“
- Založilo niekoľko mladých mužov medzi 20 a 30 rokmi života, pričom ich pôvod bol rôzny, od statkára, cez stredne bohatého farmára až po chudobného želiara.
- Mnohí z nich študovali v zahraničí – v Sovietskom zväze alebo v Japonsku. Všetci boli členovia vládnucej strany, Kuomintangu, a všetci uznávali Čankajška ako svojho vodcu.

MODRÉ KOŠELE

- Medzi decembrom 1931 a februárom 1932 sa potom snažili založiť „pobočky“ svojej organizácie
- 19. februára (února) stretnutie s Čankajškom ako svojim vodcom
- 1. marca (březen) 1932 oficiálne vzniká tzv. Spoločnosti Modrých košiel' (Lan-i še)
- Prvé čínske hnutie, ktoré sa tradične uvádza ako fašistické

MODRÉ KOŠELE

- Spočiatku tajný spolok, do ktorého nebolo jednoduché sa dostať – kandidát potreboval odporúčanie dvoch členov, nasledovalo preverenie jeho spôsobilosti a lojality a potom prísaha na obraz Čankajšeka, ako lídra.
- Aj keď už zo svojej podstaty nemohli byť Modré košele veľkou organizáciou, ich vplyv v armáde bol významný.
- Cieľom mala byť národná spása – prostredníctvom fašizmu. Vláda bola podľa nich príliš byrokratická, slabá, skorumpovaná a liberálna.

MODRÉ KOŠELE

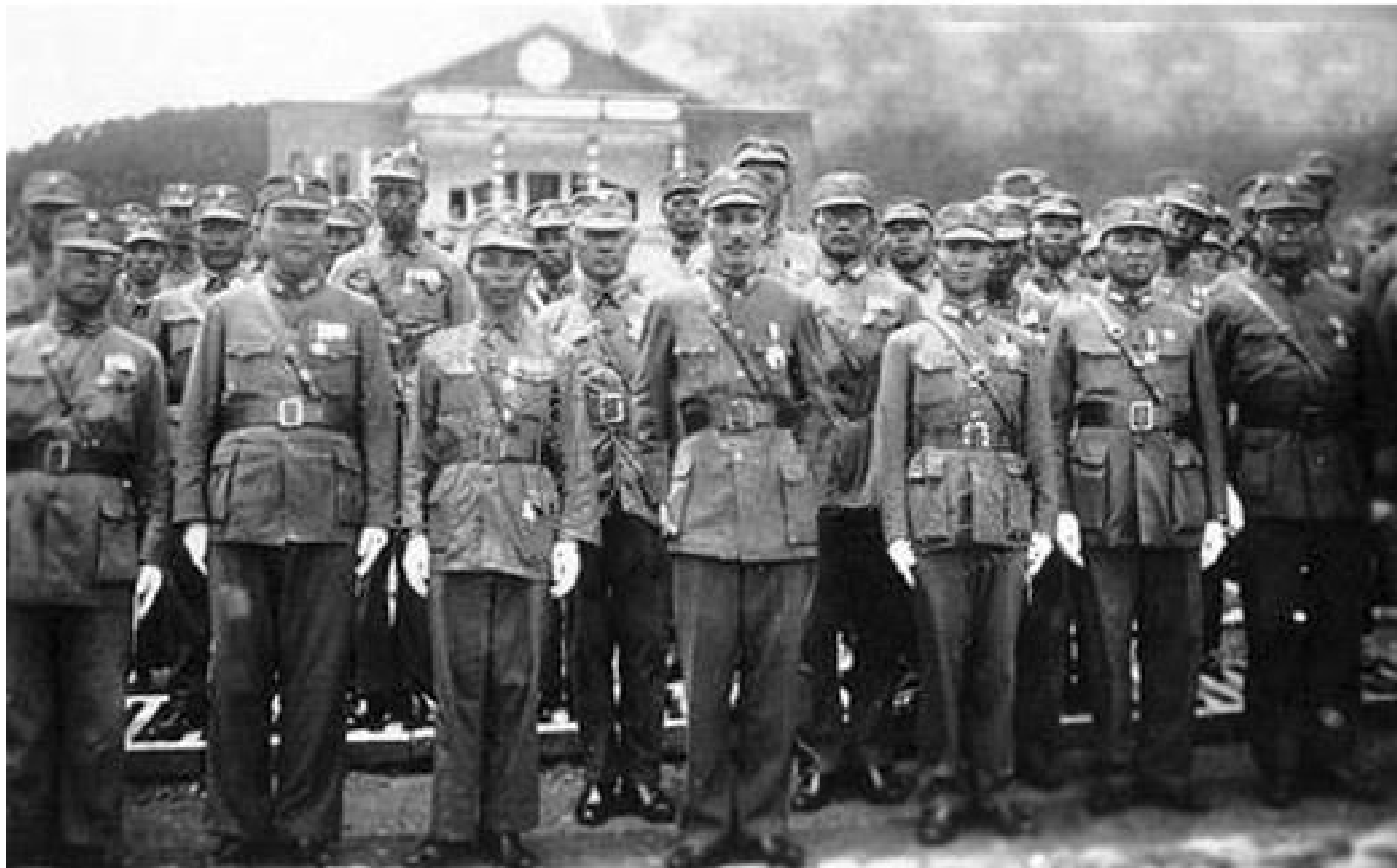
- Pre záchranu Číny bola potrebná silná ruka: „Fašizmus je jediným nástrojom samospasenia národa na pokraji záhuby. Zachránil Taliansko i Nemecko.
- Liberálna demokracia priniesla Číne len skazu a chaos.
- Číňania mali vykonávať svoje povinnosti a nie rozprávať o svojich právach.
- Národné znovuzrodenie potrebovalo disciplínu – a tá sa mala dosiahnuť i za cenu použitia násilia. Základom bola neoblomná vernosť Čankajšekovi.

MODRÉ KOŠELE

- snahu o „renesanciu“ Číny v ekonomickej politickej a spoločenskej oblasti, modernizáciu a industrializáciu
- Mukdenský incident hnutia symbolizoval len vrchol dlhšie trvajúcej krízy. Bol to kulminačný bod úpadku, ktorý začal ópiovými vojnami v roku 1840.
- Číňanov ponížili imperialistické mocnosti a preto začali napodobovať západné vzory. To ale bola pre Čínu podľa Modrých košiel skaza.

MODRÉ KOŠELE

- zhubný vplyv marxizmu-leninizmu, sťahovanie ľudí z vidieka do miest, atomizácia spoločnosti
- odklon od tradičných čínskych hodnôt
- Nové politické elity po páde dynastie Čching sa ukázali ako skorumpované a neschopné, spôsobili nie len politickú, ale aj hospodársku krízu, čínska ekonomika bola podľa nich v ruinách.

Čankajšek so svojimi dôstojníkmi

MODRÉ KOŠELE

- Číňania pritom podľa nich mali civilizačnú misiu, boli vyvoleným národom
- Lenže teraz boli senilní a slabí – a pre takých neexistuje budúcnosť. Číňanom hrozilo, že vyhynú.
- Znovuzrodeniu čínskeho národa zasvätili svoju činnosť. Odtiaľ i názov jednej z najvýznamnejších pod-organizácií Modrých košiel na severe Číny – Čínskej renesančnej spoločnosti (Čung-chua fu-sing še)

MODRÉ KOŠELE

- Namiesto pasívneho čakania na smrť mali Číňania podľa Modrých košiel bojovať.
- Prostredníctvom boja a krvi mohli nájsť svoje spasenie.
- Nešlo pritom len o boj proti úpadku a neudhom čínskej spoločnosti, ale i reálnemu boju proti japonskej agresii
- Po víťazstve - komplexná reorganizácia, modernizácia, industrializácia a vybudovanie novej spoločnosti

MODRÉ KOŠELE

- Pripravili komplexný program hospodárskeho rozvoja Číny
- V otázkach poľnohospodárstva neboli jednotní a presadzovali rôzne koncepcie. Ich minimálna požiadavka však bola zrovnoprávnenie práv na pozemky pre všetkých. V ideálnom prípade malo dôjsť k štátnej kolektivizácii pozemkov.
- Industrializácia: ťažký priemysel mal byť riadený štátom, ľahký priemysel zas bude mať v rukách súkromný sektor

MODRÉ KOŠELE

- Len vybudovanie „novej Číny,“ „novej spoločnosti,“ malo vyriešiť problémy a zbaviť Čínu potupy predchádzajúcich porážok.
- „Zobud'te sa, krajanovia (...) keď sa nerozhýbeme, naša rasa a náš národ vyhynie a my pôjdeme ako dobytok do otroctva (...) ak však jasne uvidíme realitu, rozpoznáme svoju misiu, budeme bojovať a zomierať za našu krajinu, tak začiatok Druhej svetovej vojny bude tiež úsvitom čínskej obrody.“

MODRÉ KOŠELE

- Spočiatku tajná spoločnosť, až po ústupoch japonskej armáde (jednotky Kuomintangu s nimi v roku 1933 už bojovali pozdĺž Veľkého čínskeho múru) sa transformovala na masové, antijaponské hnutie.
- Organizovaná pritom bola do okruhov/kruhov. Ten najvnútornejší, teda vedenie hnutia, malo v roku 1938 niečo málo cez 300 členov vrátane Čankajška samotného, zakladateľov a niekoľko najschopnejších, ktorí prišli z druhého okruhu členstva. Druhý okruh mal dve elitné organizácie – Revolučná asociácia mládeže a Revolučná asociácia vojakov. V roku 1938 mal tento kruh približne 30 000 členov.

MODRÉ KOŠELE

- Posledný okruh členstva bol otvorený pre kohokoľvek, vrátane verejnosti a súčasťou boli i masové organizácie ako napríklad Čínska renesančná spoločnosť s viac ako 100 000 členmi. Úlohou posledného okruhu bolo vykonávať príkazy a mobilizovať verejnú podporu.
- Spolu s Kuomintangom zorganizovali Modré košele niekoľko masových kampaní. Napríklad vo februári 1937 sa spoločnosti podarilo zorganizovať asi 60 000 ľudí pre projekt na čistenie rieky Chuaj-che. V auguste 1937 zas asi 20 000 ľudí pod vedením spoločnosti vybudovalo viac ako 170 km dlhú obrannú líniu proti Japoncom severne od Nankingu.

HNUTIE NOVÉHO ŽIVOTA

- Vo februári 1934 začal Čankajšek Hnutie nového života (Sin šeng-chuo jün-tung), ktorého úlohou bola propagácia kultúrnej reformy a neo-konfuciánskej spoločenskej morálky.
- Začalo ako antikomunistická kampaň, no veľmi skoro obsiahlo celý národ a jeho cieľom sa stalo zjednotenie Číny. Pravidlá a ciele Hnutia nového života mali uplatňovať Modré košele.

HNUTIE NOVÉHO ŽIVOTA

- Základom revitalizácie čínskej spoločnosti sa mal stať morálny kód podobný tomu konfuciánskemu, čosi ako konfucianizmus pre masy – resp. to, čo si ideológovia Modrých košiel predstavovali, že konfucianizmus je.
- Modré košele verili, že prostredníctvom tvrdej disciplíny zocelia národ natoľko, aby sa vedel brániť komukoľvek.
- Súčasťou programu na „disciplinovanie“ nás bolo napríklad 96 pravidiel, medzi ktorými nechýbali veci ako chodenie po pravej strane, státie vzpriamene či umývanie tváre studenou vodou.

HNUTIE NOVÉHO ŽIVOTA

- Štyristo miliónov Číňanov malo byť vedených štyrmi cnosťami – li, ji, lien, čch' (slušnosť, spravodlivosť, bezúhonnosť a zmysel pre pocit hanby). Vďaka nim sa mali Číňania naučiť tvrdšie pracovať, menej míňať, zlikvidovať korupciu a byť úprimní a vlasteneckí.
- Realita: nesmeli sa tancovať, bola povolená len hudba, ktorú uznali za vhodnú, ak mala žena krátke vlasy, znamenalo to, že je komunistka alebo radikál a okamžite ju zatkli.
- Podľa jednej správy zatkli v Šanghaji ženu za to, že mala počas horúceho dňa na sebe príliš krátku sukňu. Bolo to amorálne. Zomrela vo vezení.

HNUTIE NOVÉHO ŽIVOTA

- Polícia prehľadávala študentské internáty, tajná polícia zatýkala ľudí za všemožné drobné prehrešky. Vo vezení skončili stovky intelektuálov. Komunisti a ľavičiari čoskoro nazvali toto počínanie Čankajškových mužov „bielym terorom.“
- Vzdelávací systém prešiel reformou, ktorá zdôrazňovala militarizáciu – národ mal byť pripravený na vojnu. To isté sa týkalo univerzít a výskumných inštitúcií – chemici mali vyvíjať jedovaté plyny, fyzici a inžinieri nové delá a zbrane. Dôraz sa začal dávať i na fyzické cvičenia a telesnú výchovu. Príkladom bol najmä nacistický Hitlerjugend.

HNUTIE NOVÉHO ŽIVOTA

- Na olympijské hry v Berlíne v roku 1936 nevyslala Čína len delegáciu športovcov – spolu s nimi cestovalo i 34 telocvikárov, ktorí mali študovať vzdelávacie programy v Nemecku i Európe.
- do roku 1936 spustili Modré košele amok, poháňaný excesmi, horlivosťou a brutalitou, čím veľmi poškodili meno Hnutia nového života.
- Hnutie nového života chcelo kontrolovať životný štýl Číňanov. To samo o sebe sa nestretlo s práve pozitívnou odozvou. K tomu násilnosti a často absurdné požiadavky Modrých košiel'

NAOZAJ FAŠIZMUS?

- autoritatívna vláda jednej strany je potrebná kvôli japonskej invázii.
- Vláda jednej strany však mala byť len núdzovým a najmä dočasným opatrením. Kým sa krajina nezbaví japonskej hrozby, nestabilizuje, nezmodernizuje a kým ľud vzdelaním neprejde do štádia, že bude schopný chrániť svoje hodnoty a tradície.
- Potom mala vládu Modrých košiel nahradiť demokracia

NAOZAJ FAŠIZMUS?

- Demokracia podľa Sunjatsena i ideológov Renesančnej spoločnosti vyžadovala predpoklady, ktoré v Číne (zatiaľ) neexistovali: 1. existencia národného štátu, 2. existenciu občianskej spoločnosti a 3. existenciu vzdelaného, informovaného a inteligentného občana, ktorého sčítanosť a sofistikovanosť by zabezpečila, že bude rozumne voliť.
- Toto mohli zabezpečiť len oni -> chceli niečo ako „strážny“ štát, ktorý by vytvoril podmienky pre demokraciu -> keďže ich finálnym cieľom demokracia, mnohí bádatelia to nepovažujú za fašizmus (otázkou ostáva, či to so zavedením demokracie mysleli Modré košele naozaj vážne, alebo to bola propaganda)

KONIEC HNUZIA

- Hnutie nového života začalo mať vážne problémy: Ľudia odmietali násilnú militarizáciu, časť mladých študentov považovala aktivity režimu za obyčajnú frašku. Čím ďalej tým viac študentov sa búrilo.
- Zrejme omnoho podstatnejším dôvodom úpadku hnutia alebo bola nová japonská invázia v roku 1937. Prioritou prestala byť militarizácia spoločnosti a fyzický tréning mladých. Základom bolo teraz vyhrať vojnu s Japonskom.

KONIEC HNUTIA

- Vojna koniec Hnutia nového života i Modrých košiel': na jar 1938 ich vláda jednoducho rozpustila.
- Čankajšek v prvom rade potreboval vo vojne s Japonskom vytvoriť jednotný front – a to vrátane komunistov a liberálov.
- Interné rozpory a intrigy, ktoré značne oslabili moc Modrých košiel' v rámci Kuomintangu. Modré košele navyše neboli masovou organizáciou s podporou verejnosti. Bola to elitistická organizácia absolútne závislá na dobrej vôli vodcu.